

4. Tyndt og forældet grundlag for skattedebat

Den danske debat om dynamiske effekter af skattelettelser bygger på et enkelt empirisk resultat. Resultatet stammer fra en spørgeskemaundersøgelse med omkring 2.500 svarpersoner og er fra 1996. Forskellige tolkninger af resultatet har desuden medført, at der er stor uenighed om størrelsesordenen af effekterne af lavere skat på arbejde på trods af, at tolkningerne bygger på samme undersøgelse. Det seneste indspil i debatten er en rapport fra Skatteministeriet, der viser, at lettelser af topskatten er mere end selvfinansierende. Udover at bruge spørgeskemaundersøgelsen fra 1996 som grundlag, bygger resultatet på gæt om uddannelseseffekter af skattelettelser, der ikke er undersøgt empirisk. Endelig forudsætter resultaterne, at forventede produktivitetsgevinster som følge af lavere skat slår ud i nedskæringer i antallet af offentligt ansatte.

Når skatten på arbejde sænkes, er der to modsatrettede effekter på arbejdsudbuddet. Gevinsten ved at arbejde øges efter skat, hvorfor det bliver mere tillokkende at arbejde enten i form af flere arbejdstimer eller ved at flere kommer i arbejde. Denne effekt kaldes substitutionseffekten eller gulerodseffekten, fordi den trækker i retning af, at folk vælger at arbejde mere til fordel for fritid.

Omvendt betyder lavere skat, at der ikke skal så stor en arbejdsindsats til for at opretholde den samme købekraft, hvilket trækker i retning af mindre arbejdsudbud. Denne effekt kaldes indkomsteffekten eller hængekøjeeffekten, da folk kan arbejde mindre for at få den samme indkomst efter skat udbetalt.

Én undersøgelse - tynd empiri

De fleste danske vurderinger af skatternes effekt på arbejde, herunder bl.a. Finansministeriets og Det Økonomiske Råds beregninger, baserer sig på ét skøn, der stammer fra en undersøgelse fra 2001, men hvor datagrundlaget bunder i en spørgeskemaundersøgelse i 1996, der omfatter knap 2.500 besvarelser.

Undersøgelsen i 1996 viser, at arbejdsudbudselasticiteten er på 0,1. Dvs. når afkastet efter skat af en ekstra arbejdstime stiger med 1 procent, så øges arbejdstiden med 0,1 procent. En person, der arbejder 37 timer om ugen, vil dermed øge sin arbejdstid med godt to minutter om ugen, hvis afkastet efter skat er steget med 1 procent.

Siden spørgeskemaundersøgelsen er der sket en betydelig udvikling på det danske arbejdsmarked. I 1996 var ledigheden på mere end 245.000 personer, mens den i midten af 2008 er helt nede under 50.000 personer. Desuden er den præsterede arbejdstid steget med 5 procent i samme periode, og arbejdstiden lå i 2007 på det højeste niveau siden 1986. Mulighederne for at øge arbejdsudbuddet i dag er derfor langt mindre end i 1996, hvor undersøgelsen blev lavet. Beregningerne i debatten af skatternes virkning på arbejdsudbuddet er således baseret på et både tyndt og forældet datagrundlag.

Finansministeriet (2002) har tidligere antaget, at der er en lineær sammenhæng mellem ændringer i ledigheden og størrelsen af deltagelseeffekten. Gør man

samme antagelse i dag, ses det, at virkningerne af skattelettelserne er stærkt overvurderede. Tabel 1 viser, at hvor f.eks. en stigning af mellemskattegrænsen i 2002 ville give 1.450 flere personer på arbejdsmarkedet, vil det i dag kun give godt 600 personer.

Arbejdsmarkedssituationen har altså ændret antallet af personer, der kan komme i arbejde, og derudover har den faldende ledighed og stigende arbejdstid måske også ændret arbejdsuddannelsens følsomhed, således at man i dag ville få en helt anden arbejdsuddannelselastisitet end i 1996.

Udover at vurderingen af skatternes effekter på arbejdsuddannelsen baseres på et tyndt og forældet datagrundlag, misbruges den estimerede effekt ofte i beregninger af dynamiske effekter. Undersøgelsen af udbudseffekterne siger i princippet kun noget om, hvordan forbrugerne reagerer på små ændringer i skatterne og ikke, hvad der sker, hvis f.eks. hele topskatten fjernes. Alligevel bruges resultatet ofte til at beregne effekterne af store ændringer i skatten som f.eks. en fjernelse af topskatten eller et skatteeksperiment til 5 mia. kr.

Mangel på evaluering af danske skattereformer

Endnu en begrænsning i den empiriske undersøgelse fra 1996 er, at den er lavet

midt i en højkonjunktur. Det er derfor ikke til at sige, om de dynamiske effekter, som alle i debatten taler om, egentlig bare er konjunktoreffekter.

Det kan undre, at man ikke har evalueret de danske skattereformer op gennem 1980'erne og set, hvordan arbejdsuddannelsen har reageret. Skattereformen fra 1987, der bl.a. medførte sænkede satser på mellemskat og topskat, ville have været oplagt at evaluere.

Figur 1 viser, at nedsættelser af marginalskatten i 1980'erne ikke førte til øget arbejdsuddannelsesudbud. Reduktionerne i den højeste marginalskat i 1980'erne skete samtidig med faldende arbejdstid, og først fra midten af 1990'erne er arbejdstiden steget parallelt med lavere skat. I slutningen af 1980'erne havde vi lavkonjunktur, mens vi i 1990'erne havde højkonjunktur.

Meget lav indkomsteffekt

Den samlede arbejdsuddannelsesudbudseffekt findes som summen af substitutions- og indkomsteffekten. Derfor er størrelsen af de to effekter ikke uvæsentlige. Den positive substitutionseffekt overgår den negative indkomsteffekt i 1996-undersøgelsen, så man får et samlet positivt skøn på 0,1.

Det er dog overraskende, at man i den mest brugte danske undersøgelse finder

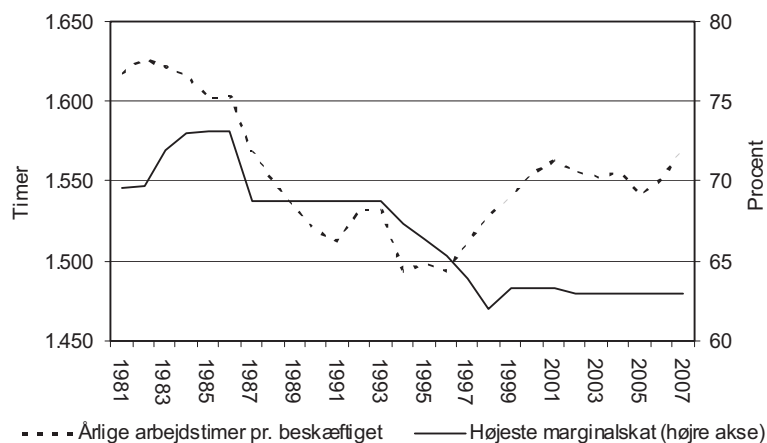
Tabel 1. Korrektion af deltagelseeffekten ved forskellige skattelettelser

	Finansministeriet (2002)	Korrektion ¹⁾
Bundskattesats	200	80
Mellemskattegrænsen	1.450	610
Mellemskattesatsen	1.090	460
Topskattegrænsen	510	220
Topskattesats	320	140
Beskæftigelsesfradrag	3.590	1.500

1) Finansministeriets deltagelseeffekt er skaleret ift. forskellen i ledigheden mellem 2002 og 2008.

Kilde: Finansministeriet, Danmarks Statistik, AErådet

Figur 1. Højeste marginalskat og arbejdstimer per beskæftiget. 1981-2007

Kilde: Skatteministeriets hjemmeside Tal-Statistik, centrale skattesatser i skattelovgivningen samt Danmarks Statistik, Statistikbanken tabel NAT18

en indkomstelasticitet, der er meget tæt på 0, nemlig blot minus 0,005. Finansministeriet bruger et skøn på minus 0,03 for indkomstelasticiteten, hvilket dog stadig er relativt lavt. Dette resultat hænger meget dårligt sammen med den traditionelle forklaring på den faldende arbejdstid. Normalt forklares den faldende arbejdstid gennem de sidste 50 år med den øgede indkomst- og velstandsfremgang, der har fået folk til at efterspørge mere fritid.

Figur 2 illustrerer, at arbejdstiden siden 1948 er faldet kraftigt samtidig med den store velstandsfremgang. Udregnes en simpel indkomstelasticitet fås minus 0,26, hvilket er markant højere end den hidtil anvendte indkomstelasticitet på minus 0,005/minus 0,03.

Hvis indkomsteffekten er undervurderet betyder det, at den samlede positive arbejdsudbudseffekt af en skattelettelse er langt mindre end antaget og måske endda, at den samlede arbejdsudbudsvirkning er negativ. Danskerne vil i så fald sænke ar-

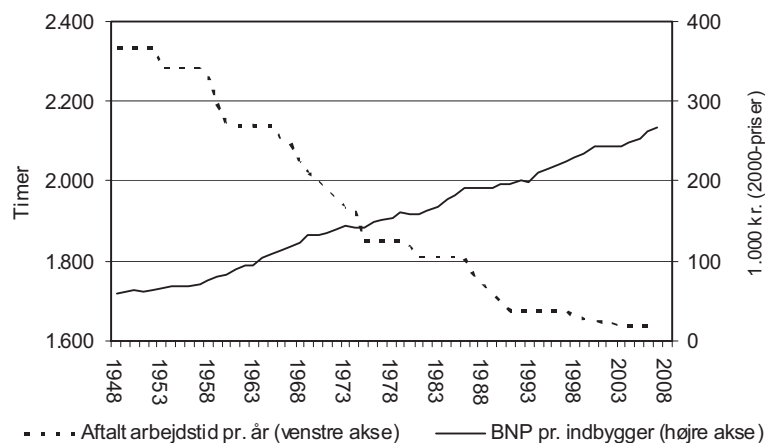
bejdstiden og nyde den øgede indtægt som følge af den lavere skat.

Uenighed om dynamiske effekter

Det kan virke underligt, at en så central økonomisk størrelse som arbejdsudbudsvirkningen af skatteændringer er så dårlig belyst. Det skyldes formentlig, at det er vanskeligt at isolere arbejdsudbudseffekterne i, hvad der skyldes almindelige konjunkturer og hvad skyldes rene adfærd ændringer.

Udover forældede estimater er der flere usikkerhedsmomenter i skattedebatten. For det første er de effekter, der er beregnet på baggrund af 1996-estimatet, meget forskellige forskerne imellem afhængigt af, hvordan estimatet anvendes. Herudover ved man intet om hvor lang tid, skatteændringer er om at slå igennem hos danskerne. Når de samfundsøkonomiske omkostninger af en skattelettelse skal beregnes, er det ikke uvæsentligt, om det tager 1, 5 eller 10 år, før danskerne har tilpasset deres arbejdsudbud.

Figur 2. Sammenhæng mellem arbejdstid og velstand. 1948-2007

Kilde: AERådet på baggrund af data fra ADAM.

Ud fra antagelsen om arbejdsudbudselasticiteten kan selvfinansierungsgraden af forskellige skattelettelser beregnes. Selvfinansierungsgraden udtrykker hvor stor en del af skattelettelsen, der kommer ind i statskassen som følge af stigninger i arbejdsudbuddet. Derved kan selvfinansierungsgraden være med til at give et billede af, hvad skattelettelser reelt koster de offentlige kasser.

Finansministeriet (2002) finder eksempelvis, at selvfinansierungsgraden bliver på 49-51 procent ved lettelser i mellem- og topskattesatsen. Kleven og Kreiner (2006) benytter også 1996-estimatet, og kommer frem til, at en meget lille skattelettelse vil være 100 procent selvfinansierende, hvis den gives til den rigeste halvdel af danskerne. Derfor finder Kleven og Kreiner det meget sandsynligt, at skattelettelser kan være selvfinansierende i Danmark.

Det er bemærkelsesværdigt, at Kleven og Kreiner (2006) finder så høj en selvfinansierungsgrad i forhold til debattens

øvrige aktører. En væsentlig del af forklaringen ligger i antagelsen om, hvorvidt arbejdsændringer efter skattelettelsen er afhængigt af indkomsten eller ej. Kleven og Kreiner antager, i modsætning til Finansministeriet, at arbejdsudbudsvirkningen af lavere skat er uafhængig af køn og indkomst. Dette er dog i modstrid med empirien. Danskere, der i forvejen arbejder meget og har en høj indtægt, er ifølge 1996-undersøgelsen ikke så følsomme overfor ændringer i skatten.

En anden forklaring på, at der er så store forskelle mellem selvfinansierungsgraderne, er, at Kleven og Kreiner modsat Finansministeriet indregner forbrugsskatter og samspilseffekter mellem overførsels- og skattesystemet.

Tabel 2 viser hvor meget, arbejdsudbuddet skal stige i form af øget lønindkomst, før en topskattelettelse er selvfinansierende. Hvis en skattelettelse i topskatten skal være 100 procent selvfinansierende, svarer det til, at personer, der før skattelettelsen tjener omkring 400.000 kr. om året,

Tabel 2. Nødvendig stigning i bruttoindkomst for selvfinansierende fjernelse af topskatten

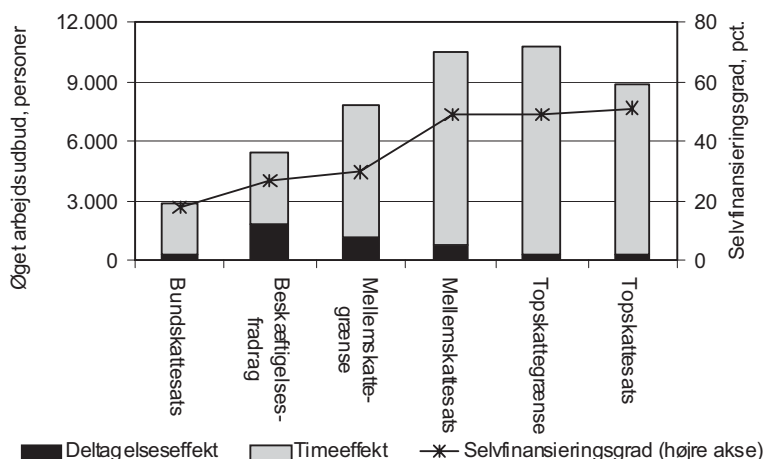
Bruttoindkomst før skattelettelse	Stigning i bruttoindkomst	Procentvis stigning i bruttoindkomst
350.000 kr.	1.000 kr.	0,2
400.000 kr.	9.000 kr.	2,2
500.000 kr.	26.000 kr.	5,1
800.000 kr.	53.000 kr.	9,5
1.000.000 kr.	109.000 kr.	10,9

Anm.: Tabellen angiver den påkrævede stigning i bruttoindkomsten fordelt på bruttoindkomst, hvis hver person skal øge sin arbejdsindsats præcis så meget, at faldet i topskattebetalingen modsvares af en tilsvarende stigning i betalingen af andre indkomstskatter. Beregningen er inkl. forbrugsskatter.
Kilde: AErådet

skal øge arbejdstiden så meget, at det svarer til en stigning i bruttoindkomsten på 9.000 kr. årligt eller 2,2 procent. Personer, der i forvejen tjener omkring 1 mio. kr. per år, skal op og tjene mere end 100.000 kr. ekstra per år, svarende til over ti procent højere arbejdstid, før en skattelettelse er selvfinansierende.

Det lader ikke til, at der i debatten er den store tvivl om, at effekterne af skattelettelser i toppen er de mest effektive set i forhold til selvfinansierungsgraden. Men som figur 3 illustrerer, er lettelser i toppen langt fra de mest hensigtsmæssige, når det gælder ønsket om at få flere i arbejde. Desuden medfører lettelser i toppen den største ulighed af alle tiltagene.

Figur 3. Samlet virkning på arbejdsudbud og offentlige finanser ved skattesækning på 5 mia. kr.

Anm.: Arbejdsudbudseffekterne er beregnet ud fra en arbejdsstyrke i 2007 på 2,9 mio. og en antagelse om arbejdsudbudselasticiteten på 0,1 i gennemsnit.

Kilde: Globaliseringsrådet, Finansministeriet og AErådet.

Ses diskussionen i lyset af den store uenighed om effekterne og det spinkle grundlag, som antagelserne hviler på, virker ufinansierede skattelettelser som et spil med de offentlige finanser.

Voldsomme selvfinansieringsgrader fra Skatteministeriet

Det seneste indspark til debatten er StØV-modellen fra Skatteministeriet, der beregner en selvfinansieringsgrad på over 100 procent ved lettelser af topskatten. Hvis man hæver topskattegrænsen med 5 mia. kr., så får man 6 mia. kr. i ekstra provenu fra de dynamiske effekter. Bruger man 5 mia. kr. på topskattesatsen, så får man 5,6 mia. kr. i ekstra provenu. En lettelse af topskatten er altså mere end selvfinansierende ifølge StØV-modellen.

Årsagen til de ekstremt høje selvfinansieringsgrader er, at udover de traditionelle time- og deltagelseeffekter, så medregner StØV-modellen effekter på uddannelse og effektivitet af skattelettelser. Størrelsen af begge effekter er baseret på gæt, der ikke bundes i empiriske undersøgelser. Da der antages store dynamiske effekter af skattelettelser i modellen, er det ikke underligt, at modellen også kommer frem til, at der er store dynamiske effekter af skattelettelser. Man antager så at sige konklusionen.

Effekten på uddannelse af skatteændringer er alene fundet ved at antage hvor mange, der vil opnå et højere uddannelsesniveau ved en skatteændring. Man kan i høj grad diskutere, om folk vælger deres uddannelse efter hvor høj, marginalskatten er, eller efter interesser, evner og muligheder.

Når uddannelse er en så god investering, så er det desuden mere hensigtsmæssigt at investere direkte i uddannelse frem

for at forsøge at påvirke uddannelsesniveauet indirekte gennem skattesystemet. Man kan i den forbindelse overveje, om det er størrelsen af den fremtidige forventede topskat eller manglen på praktikpladser, der er afgørende for, om unge får en uddannelse.

Størrelsen af skatternes betydning for effektiviteten af arbejdsindsatsen er ligesom effekten af uddannelse fundet ved et gæt. Udover at størrelsen ikke er baseret på konkret viden, så benytter Skatteministeriet en hidtil uset metode for at få effekten på selvfinansieringsgraden op. Således slår øget effektivitet ud i færre offentligt ansatte, hvorved lønsummen til det offentlige holdes konstant. Normalt antager man, at produktivetsgevinster ikke forbedrer de offentlige finanser, da produktivetsgevinster slår ud i højere lønninger og højere overførselsindkomster og ikke i færre offentlig ansatte og uændrede overførselsindkomster.

Det er en ekstrem antagelse at holde lønsummen i det offentlige konstant ved effektivetsgevinster. Øget effektivitet giver altså ikke bedre kvalitet i den offentlige service, men blot hurtigere arbejdskraft. Det er uklart, om Skatteministeriet forestiller sig, at en lettelse af topskatten giver mere effektive folkeskolere i form af flere elever per klasse i folkeskolen uden at det går ud over kvaliteten i undervisningen. Eller hurtigere sagsbehandlere i kommunerne i form af flere sager per sagsbehandler, uden at det påvirker kvaliteten af deres arbejde. Disse effektivetsforbedringer skal samtidig give udslag i, at en del af de ansatte bliver fyret. Igen uden forringelse af serviceniveauet.

Skatteministeriets model finder altså voldsomt store selvfinansieringsgrader på et meget tvivlsomt grundlag. Skattemini-

steren skriver da også selv, at der er "betydelig usikkerhed om resultaterne", og "der er ikke tale om dokumentation af ny forskning, men snarere om en lang række regneeksempler under forskellige forudsætninger" (Skatteministerens svar på spørgsmål 291 af 17. juni 2008 i Skatteudvalget).

En selvfinansieret skattelettelse kræver "frie penge"

Et af de nyere indlæg i skattedebatten kommer fra Sverige, hvor Ljunge (2005) har målt effekterne af en stor svensk skattereform i 1991. I stedet for at måle på arbejdstiden eller deltagelsen, måler Ljunge på lønindkomsten. Argumentet er, at lavere skat udover at øge arbejdsindsatsen også vil øge kvaliteten af arbejdet i form af højere produktivitet. Man kan dog ikke umiddelbart sammenligne resultatet fra Ljunge (2005) med den arbejdsudbudselasticitet, der normalt indgår i debatten.

Ljunge finder en elasticitet mellem skat og lønindkomst på mellem 0,33 og 0,39. Herved synes lønnens følsomhed overfor ændringer i skatten større end arbejdstidens følsomhed.

Flere andre udenlandske undersøgelser fra hhv. Norge, Sverige og USA har estimeret elasticiteten på den skattepligtige indkomst. Der er dog stor forskel på hvor meget, indkomsten reagerer på skatteændringer i de forskellige lande. I Norge får Aarbu m.fl. (2001) begrænsede eller helt negative effekter af skattelettelser på den skattepligtige indkomst, mens effekter i USA, Saez (2002), og Sverige, Hansson (2007) og Holmlund (2007) er moderate og positive, som Ljunge finder.

Anvendelsen af disse nyere udenlandske studier er dog yderst begrænsede, idet der er målt på den skattepligtige ind-

komst, der er følsom overfor ændringer i skattebasen. Derfor kan man ofte ikke tale om dynamiske effekter, men snarere tekniske ændringer. Af samme årsag giver det derfor heller ikke mening at bruge de udenlandske estimater i diskussionen omkring selvfinansiering.

Et andet problem udover det tekniske er, at det langt fra er sikkert, at en stigning i produktiviteten på samme måde som en direkte stigning i arbejdsudbuddet vil øge det offentlige provenu. Faktisk må det forventes, at stigninger i produktivitet ikke påvirker de offentlige budgetter, da der er modsatrettede effekter i form af øgede offentlige udgifter. Det skyldes, at når produktiviteten stiger, vil offentlige overførsler og lønninger til offentlige ansatte stige i takt med højere løn i den private sektor.

En skattelettelse skal så at sige give flere "frie penge", før den skaber øget offentligt råderum.

Lader danskerne sig påvirke?

Netop uenigheden blandt forskere og heraf usikkerheden om størrelsen af arbejdsudbudseffekten gør, at det er vanskeligt at vide på forhånd hvor selvfinansierende, en skattelettelse er.

Jørgen Goul Andersen (2008) har i den forbindelse lavet en undersøgelse forud for Skattekommissionens arbejde, hvor han har undersøgt, hvorvidt danskerne vil ændre deres arbejdstid, hvis marginalskatten sænkes. Undersøgelsen viser, at selvfinansieringen bag skattelettelser i Danmark er meget usikker, idet blot hver 20. dansker er villig til at arbejde mere, hvis der kom en skattelettelse i 2008 eller 2009.

Selvom der altid er en vis usikkerhed forbundet med spørgeskemaundersøgelser, tyder resultaterne på, at man ikke

umiddelbart kan bruge de samme antagelser om arbejdsudbuddets følsomhed i dag som for over ti år siden. Jørgen Goul Andersen regner sig frem til, at undersøgelsens resultater kun giver håb om lidt over halvdelen af de fuldtidsstillinger, som Finansministeriet havde håbet ved en fjernelse af top- og mellemskat.

Jørgen Goul Andersen har ligeledes evalueret skattereformen fra 2004 (Forårspakken). Danskerne blev inden skattereformen spurgt om, hvorvidt de ville øge deres arbejdsudbud, og bagefter blev de spurgt, om de i virkeligheden havde øget udbuddet. Konklusionerne var meget klart, at danskerne hævdede deres arbejdsudbud langt mindre end de havde givet udtryk for, at de ville, da de blev spurgt før skattereformen. Navnlig de højtloønnede reagerede overraskende lidt på skattelettelserne, og overordnet viste resultaterne, at mere end halvdelen af arbejdsstyrken ikke lod sig påvirke af mindre skat på arbejde.

En af forklaringerne på arbejdsudbuddets lave følsomhed overfor ændringer i skatten er, at mange danskere ikke har mulighed for at øge deres arbejdstid.

Jørgen Goul Andersen undersøgte i 2006 danskernes muligheder for overarbejde og bijobberi. Resultaterne ses i figur 4 og viser, at kun lidt over halvdelen af danskerne har mulighed for at tage betalt overarbejde, mens kun lidt mere end en tredjedel har mulighed for at tage et bijob. For resten af danskerne har ændringer i skatten altså ingen relevans, fordi de simpelthen ikke har mulighed for at øge arbejdsudbuddet. Dette skal i så fald ske via jobskifte.

Jørgen Goul Andersens resultater peger således i retning af, at de tidligere og overvejende positive indlæg i debatten har været overvurderede. Ikke mindst peger spørgeskemaundersøgelserne på, at der er brug for ny forskning.

Alternative dynamiske effekter

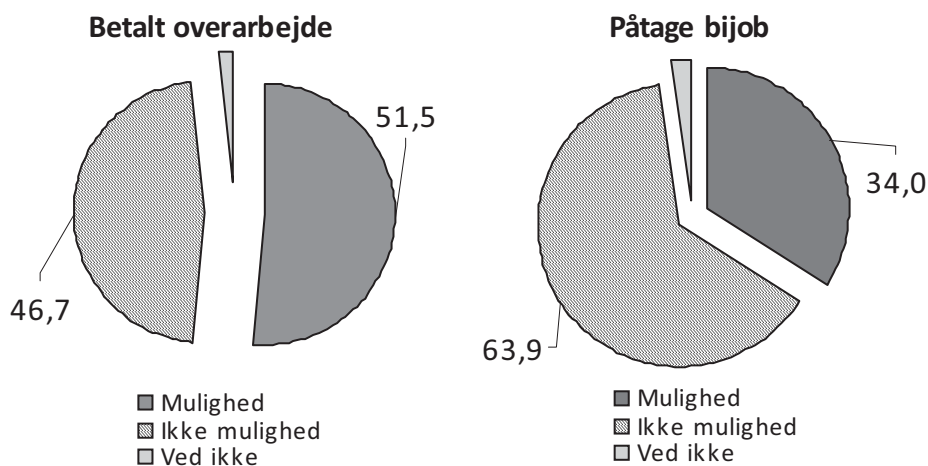
Det er ikke kun på skattelettelser, at der kan skabes dynamiske effekter i samfundet. Også offentlige investeringer i f.eks. uddannelses- eller sundhedssektoren giver dynamiske effekter.

Investering i uddannelse kommer tilbage i statskassen i form af dynamiske effekter som f.eks. øget beskæftigelse og senere tilbagetrækningsalder, mens andre investeringer som f.eks. i børnepassning og et mere effektivt sundhedsvæsen vil kunne frigøre en masse arbejdskraft med øgede offentlige indtægter til følge.

Hvis infrastrukturen opprioriteredes, kunne der ligeledes skabes dynamik, idet et velfungerende transportnet direkte mindsker spildtid i bilkøer og forsinket offentlig transport, men samtidig også øger arbejdskraftens mobilitet.

Selvom der er positive dynamiske effekter af skattelettelser, skal man altså holde sig for øje hvilke alternative investeringer, man kan få for de samme penge, som kan give endnu større dynamiske effekter. Som beskrevet kan dette f.eks. være tilfældet med investeringer i uddannelse, infrastruktur, sundhed, børnepassning mv. Dette er nærmere beskrevet i kapitel 5 "Offentlige investeringer øger beskæftigelsen".

Figur 4. Andel danskere der har mulighed for tage overarbejde mod betaling og mulighed for at tage bijob

Kilde: Jørgen Goul Andersen, Ugebrevet Mandag Morgen (2006).

Skatteomlægning overfor skattelettelse

Da der tydeligvis mangler ny og ikke mindst dansk forskning om de dynamiske effekter af skattelettelse, bør man som politiker tage en række vigtige forbehold, når der laves ændringer i skatten.

Da det er så usikkert hvor meget, arbejdsudbuddet reagerer på ændringer i skatten, bør skattepolitiske tiltag laves fuldt finansierede. Lavere skat på arbejde er ikke uhensigtsmæssigt - tværtimod. Det bør blot ske ved en skatteomlægning, der er fuldt finansieret. Det vil være ansvarligt både på kort og langt sigt.

Herudover vil en skatteomlægning være mere effektiv til at øge arbejdsudbuddet end deciderede skattelettelse.

I den udstrækning, at en reduktion af skatten på arbejde medfører øget arbejdsudbud, vil skatteomlægninger generelt have større effekter på arbejdsudbuddet end skattelettelse. Det skyldes, at hvis man sænker skatten på arbejde ved en skattelettelse, er der to modsatrettede effekter på arbejdsudbuddet, mens dette ikke er tilfældet ved en skatteomlægning. Ved en skatteomlægning vil arbejdstagernes forbrugsmuligheder ikke øges, hvis man ikke arbejder mere. I økonomi-sprog vil der således kun være den positive substitutions-effekt - gulerodseffekten, mens man undgår den negative indkomsteffekt - hængekøjeffekten.

Referencer

- 1) "Den amerikanske drømmeskat" af Peter Birch Sørensen, Politikken (12.02.03)
- 2) "Virkningen af skattelettelser er overvurderet" af Jørgen Goul Andersen, Mandag Morgen (28.01.06)
- 3) "Skat, arbejde og lighed / Beskatning af arbejdsindkomst i Danmark" af Henrik Jacobsen Kleven og Claus Thustrup Kreiner (2006)
- 4) "Skattepolitikken og arbejdsmarkedet" af Peter Birch Sørensen og Jan Rose Skaksen, EPRU ANALYSE (2007)
- 5) "Labor Supply and the Tax Reform of the century" af Martin Ljunge og Kelly Ragan, Ph.d.-afhandling (03.08.05)
- 6) "Income responses to tax changes - evidence from the Norwegian tax reform" af Aarbu K. O. and T. O. Thoresen (2001), National Tax Journal
- 7) "The elasticity of taxable income: evidence and implications" af Gruber J. and E. Saez (2002), Journal of Public Economics
- 8) "Taxpayers' responses to tax rate changes and implications for the cost of taxation in Sweden" af Hansson, Åsa (2007), International Tax and Public Finance
- 9) "Estimating Income Responses to Tax Changes: A Dynamic Panel Data Approach" af Holmlund, Bertil and Söderström, Martin, (October 2007). CESifo Working Paper
- 10) "Fordeling og Incitament, 2002" af Finansministeriet (2002)
- 11) "Mod nye mål - Danmark 2015" af Finansministeriet (2007)
- 12) "Rapport om Skatternes Økonomiske Virkning (StØV), Skatteministeriet (2008)
- 13) Svar på spørgsmål 291 af 17. juni 2008 i Skatteudvalget, Skatteministeriet